

Soạn bài Lựa chọn trật tự từ trong câu (Luyện tập) - Ngữ văn 8

Hướng dẫn soạn bài và trả lời câu hỏi trang 122 SGK Ngữ Văn lớp 8 tập 2: Lựa chọn trật tự từ trong câu (Luyện tập).

Câu 1. Trật tự các từ và các cụm từ in đậm dưới đây thể hiện mối quan hệ giữa những hoạt động và những trạng thái mà chúng biểu thị như thế nào?

a) *Tinh thần yêu nước cũng như các thứ của quý. Có khi được trưng bày trong tủ kính, trong bình pha lê, rõ ràng dễ thấy. Nhưng cũng có khi cất giấu kín đáo trong rương, trong hòm. Bốn phận của chúng ta là làm cho những của quý kín đáo ấy đều được đưa ra trưng bày. Nghĩa là phải ra sức **giải thích, tuyên truyền, tổ chức, lãnh đạo, làm cho tinh thần yêu nước của tất cả mọi người đều được thực hành vào công việc yêu nước, công việc kháng chiến.***

(Hồ Chí Minh, *Tinh thần yêu nước của nhân dân ta*)

b) *Gần đến ngày giỗ đầu thầy tôi, mẹ tôi ở Thanh Hoá vẫn chưa về. Trong đó nghe đâu mẹ tôi **đi bán bóng đèn và những phiên chợ chính còn bán cả vàng hương nữa.***

(Nguyễn Hồng, *Những ngày thơ ấu*)

Trả lời:

a) Trật tự liệt kê được tác giả sắp xếp theo thứ tự trước sau của các khâu trong công tác vận động quần chúng: đầu tiên phải giải thích cho quần chúng hiểu, rồi tuyên truyền để quần chúng hưởng ứng, tổ chức cho quần chúng làm, lãnh đạo cho quần chúng làm đúng để rồi cuối cùng tất cả trở thành các hành động yêu nước thiết thực.

b) Trật tự từ của các hoạt động trong đoạn văn này lại được sắp xếp theo trật tự chính – phụ của công việc hàng ngày mà mẹ chú bé Hồng làm. Việc chính là bán bóng đèn được xếp lên trước, việc phụ là bán vàng hương (chỉ vào những phiên chợ chính) được xếp sau.

Câu 2. Vì sao những cụm từ in đậm dưới đây được đặt ở đầu câu?

a) *Cùng lắm, nó có giở quẻ, hấn cũng chỉ đến đi ở tù. **Ở tù** thì hấn coi là thường.*

(Nam Cao, *Chí Phèo*)

b) *Nguyễn Tuân có một kho từ vựng hết sức phong phú mà ông đã cần cù tích lũy. **Vốn từ vựng ấy**, trước Cách mạng tháng Tám, ông thường dùng để chơi ngông với đời.*

(Theo Nguyễn Đăng Mạnh, *Nhà văn Việt Nam hiện đại – Chân dung và phong cách*)

c) *Việc đến tai em bé con nhà thợ cày, em liền bảo cha:*

Soạn bài Lựa chọn trật tự từ trong câu (Luyện tập) - Ngữ văn 8

- *Chả mấy khi được lộc vua ban, cha cứ thừa với làng giết thịt hai con trâu và đồ hai thúng gạo nếp để mọi người ăn một bữa cho sướng miệng. Còn một con trâu và một thúng gạo, ta sẽ xin làng làm phí tổn cho cha con ta trải kinh lo liệu việc đó.*

(Em bé thông minh)

d) Một thời đại vừa chẵn mười năm.

Trong mười năm ấy, thơ mới đã tranh đấu gắt gao với thơ cũ, một bên giành quyền sống, một bên giữ quyền sống. Trong sự thắng lợi ấy, cũng có công những người tả xung hữu đột nơi chiến trường, nhưng trước hết là công những nhà thơ mới.

(Hoài Thanh – Hoài Chân, *Một thời đại trong thi ca*)

Trả lời:

Trong tất cả những trường hợp trên, cụm từ in đậm được đặt ngay ở đầu câu là để liên kết với những câu trước đó (liên kết bằng cách lặp).

Câu 3. Phân tích hiệu quả diễn đạt của trật tự từ trong những câu in đậm dưới đây:

a)

Bước tới Đèo Ngang bóng xế tà,

Cỏ cây chen đá, lá chen hoa.

Lom khom dưới núi, tiêu vài chú,

Lác đác bên sông, chợ mấy nhà.

Nhớ nước đau lòng, con quốc quốc.

Thương nhà mỏi miệng, cái gia gia.

Dừng chân đứng lại trời, non, nước,

Một mảnh tình riêng ta với ta.

(Bà Huyện Thanh Quan, *Qua Đèo Ngang*)

b)

Rất đẹp hình anh lúc nắng chiều

Soạn bài Lựa chọn trật tự từ trong câu (Luyện tập) - Ngữ văn 8

Bóng dài trên đỉnh dốc cheo leo

Núi không đè nổi vai vươn tới

Lá nguy trang reo với gió đèo...

(Tố Hữu, *Ta đi tới*)

Trả lời:

a) Việc đảo trật tự từ trong hai câu 3 và 4 của bài thơ nhằm nhấn mạnh sự vắng vẻ, hoang sơ của cảnh Đèo Ngang. Trong khi đó, ở hai câu tiếp, việc đảo trật tự từ hướng vào khắc sâu tâm trạng cô đơn, buồn nhớ của nhân vật trữ tình.

b) Việc đảo trật tự từ trong câu thơ này đã làm hiện lên vẻ đẹp và sự kì vĩ của người lính trong buổi hoàng hôn. Người lính trở thành hình ảnh trung tâm của cảnh buổi chiều trên dốc núi.

Câu 4. Các câu a) và b) sau đây có gì khác nhau? Chọn câu thích hợp điền vào chỗ trống trong đoạn văn bên dưới.

a) Tôi thấy một anh Bọ Ngựa trình trọng tiến vào.

b) Tôi thấy trình trọng một anh Bọ Ngựa tiến vào.

Bỗng mấy chú Châu Chấu Ma đang nhảy nhót khoe tài quanh các nàng Cào Cào, vội né giạt về một bên. Rồi trong cửa hàng chợt im tiếng ồn ào. /.../ Người ngắm anh Bọ Ngựa này cũng bình thường thôi, nhưng chưa hiểu sao anh làm ra lối quan dạng đến thế, anh cứ đi chân nhấc từng bước cao ngang đầu gối kiểu bước chân ngỗng, cách thức rất ta đây kẻ giờ và hách dịch.

(Tô Hoài, *Đế Mèn phiêu lưu kí*)

Trả lời:

- Hai câu khác nhau ở phần bổ ngữ (phần sau của động từ thấy). Ở câu a), chủ ngữ đứng đầu câu (kèm theo phần giới thiệu tên nhân vật và phần miêu tả hành động, dáng điệu của nhân vật). Trong câu b), vị ngữ được đảo lên trước chủ ngữ, đồng thời tính từ trình trọng lại được đặt ngay trước động từ, khiến cho người đọc hình dung được rất rõ cái sự “làm bộ làm tịch” của Bọ Ngựa.

- Câu thích hợp để điền vào chỗ trống là câu (b).

Soạn bài Lựa chọn trật tự từ trong câu (Luyện tập) - Ngữ văn 8

Câu 5. Liệt kê các khả năng sắp xếp trật tự từ của bộ phận in đậm trong đoạn văn sau. Đối chiếu đoạn kết với dàn ý của bài văn và cho biết vì sao tác giả lựa chọn trật tự từ như ở đây.

Cây tre Việt Nam! Cây tre xanh, nhũn nhặn, ngay thẳng, thủy chung, can đảm. Cây tre mang những đức tính của người hiền là tượng trưng cao quý của dân tộc Việt Nam.

(Thép Mới, *Cây tre Việt Nam*)

Trả lời:

- Có rất nhiều cách sắp xếp trật tự từ khi ta đảo vị trí của các từ in đậm.
- Tuy nhiên cách sắp xếp trật tự từ của nhà văn là tối ưu hơn cả vì nó đúc kết những phẩm chất cao quý của cây tre theo đúng trình tự được miêu tả trong bài văn (Kiểm tra lại trong văn bản *Cây tre Việt Nam*).

Câu 6. Viết một đoạn văn ngắn về một trong các đề tài sau đây:

- a) Lợi ích của đi bộ đối với sức khỏe.
- b) Lợi ích của đi bộ với việc mở rộng hiểu biết thực tế.

Giải thích cách sắp xếp trật tự từ ở một câu trong đoạn văn đã viết.

Trả lời:

Đi bộ rất có lợi cho sức khỏe. Đi bộ làm cho khí huyết lưu thông đầu óc trở nên sáng khoái minh mẫn. Nếu chúng ta đi bộ hằng ngày đều đặn, gân cốt sẽ săn chắc hơn và lại tiêu hao bớt đi những năng lượng dư thừa. Đi bộ nhiều sức lực sẽ dẻo dai hơn, giúp ta học tập và lao động tốt hơn.